

ביאור מהרש"א

מסכת פסחים

פרק אלו עוברין

חלק ב'

דף מה: עד דף נ.

Last Revised January 27, 2004

© Yechezkel Folger 2003

בע"ה

דף מה:	3
תד"ה כופת שאור	3
דף מו:	7
רש"י ד"ה בפסח דכזית	7
רש"י ד"ה כיצד	10
תד"ה עד שתאפה	12
דף מז:	14
תד"ה הואיל אי בעי (הראשון) חלק א' וא"ד ורשב"א פירש	14
תד"ה הואיל אי בעי (הראשון) חלק ב' בא"ד אם כן יפסלו בלינה	18
תד"ה הואיל ואי בעי (השני)	20
דף מז:	26
תד"ה נאכל לי"א יום	26
תד"ה ומוקדשין	27
דף מז:	32
תד"ה כתישה ביו"ט מי שרי	32
תד"ה שה ולא הבכור	39
דף מה:	41
רש"י ד"ה מלתא דקשיא לן	41

דף מה:

תד"ה כופת שאור

1) מסכת שבת נב:

a) תנא קמא

i) כל הכלים יורדין לידי טומאה במחשבה

(1) Meaning that

(a) once an owner resolves in his mind ("מחשבה")

(b) That he will not improve an object any more

(c) That object is considered a complete כלי

(i) "ויורד לטומאה"

(d) So that it becomes טמא

ii) ואין עולין מידי טומאתן אלא בשינוי מעשה

(1) Meaning that

(a) Once an object is considered a complete כלי

(b) So that it can become טמא

(c) It can lose that status

(i) Or be "עולה מתורת טומאה"

(d) only

(i) By physical changes to the כלי (שינוי מעשה)

1. that are designed either

a. to destroy the כלי

b. or to improve it to a more valuable כלי

2. so that it no longer constitutes a finished כלי

b) ר' יהודה

i) שינוי מעשה even

(1) cannot result in מתורת טומאה עלי

(2) if the שינוי is for improvement ("לתקן")

ii) only שינויי מעשה that are destructive ("לקלקל")

(1) can cause עלי מתורת טומאה

2) Our גמרא

a) תנא קמא

- i) כופת שאור שיחדה לשיבה
 - (1) Still counts as חמץ
 - (2) And must be מבוער
- b) ר' שמעון בן אלעזר
 - i) כופת שאור שיחדה לשיבה
 - (1) Is בטל as חמץ
 - (2) And requires no ביעור
 - c) רב נחמן אמר רב
 - i) רשב"א in essence says that
 - (1) מחשבה can
 - (a) מבטל תורת חמץ
 - ii) disagrees and requires
 - (1) שינוי מעשה
 - (a) Such as טח פני' בטיט
 - (b) In order to
 - (i) מבטל תורת חמץ
- 3) תוספות
 - a) "כמו דפליגי לענין טומאה
 - b) אי אמרינן שינוי מעשה לתקן
 - c) הכי נמי פליגי גבי חמץ"
- 4) מהרש"ל
 - a) תוספות means
 - i) that
 - (1) עליו מתורת טומאה
 - (2) Is treated the same as
 - (a) ביטול מתורת חמץ
 - ii) תנא קמא דכופת שאור
 - (1) Agrees with ר' יהודה that
 - (a) שינוי מעשה לתקן
 - (b) Can't bring about מטומאה עליו
 - iii) רשב"א דכופת שאור
 - (1) Agree with ר' יהודה that
 - (a) שינוי מעשה לתקן

- (b) does bring about עלי' מטומאה
- iv) טח אותו בטיט
 (1) Counts as a שינוי מעשה לתקן
- b) So that
- i) For the כופת שאור of תנא קמא
 (1) טח אותו בטיט
 (a) Is not
 (i) מבטל מתורת חמץ
- ii) For רשב"א
 (1) טח אותו בטיט
 (a) is
 (i) מבטל מתורת חמץ
- 5) מהרש"א
- a) קשיא
- i) but we just saw
 (1) that רב נחמן אמר רב says
 (a) That תנא קמא and רשב"א
 (b) Disagree only on whether
 (i) מחשבה מבטל מתורת חמץ
 (c) And they both agree that
 (i) טח אותו בטיט
 (ii) מבטל מתורת חמץ
 (iii) Even though the מעשה is לתקן
- b) תירוצ'ן
- i) must be that what תוספות means
- ii) is that
 (1) תנא קמא דכופת שאור and רשב"א
 (2) disagree on whether
 (a) ירידה לטומאה
 (b) Is treated the same as
 (i) ביטול מתורת חמץ
- iii) Recall that for ירידה לטומאה
 (1) all hold that that

- (a) מחשבה is enough
- iv) תנא קמא דכופת שאור
- (1) Says that ביטול חמץ
 - (2) Is different from ירידה לטומאה
 - (3) So only the שינוי מעשה of
 - (a) טה אותו בטיט
 - (b) Can result in ביטול
- v) רשב"א
- (1) Says that ביטול חמץ
 - (2) Is the same as ירידה לטומאה
 - (3) So even מחשבה alone
 - (4) Can result in ביטול
- vi) תוספות then adds
- (1) that for רשב"א
 - (a) Who compares ירידה לטומאה
 - (b) To
 - (c) ביטול מתורת חמץ
 - (2) The same מחלוקת
 - (a) Between ר' יהודה and ר' יהודה
 - (b) On whether מעשה לתקן can
 - (i) Result in תורת טומאה עלי'
 - (3) Also applies to
 - (a) Whether מעשה לתקן
 - (b) For כופת שאור
 - (c) Can **restore** תורת חמץ to כופת שאור

דף מו.

רש"י ד"ה בפסח דכזית

1) משנה

a) רישא

i) בצק שבסידקי עריבה

(1) אם יש כזית במקום אחד חייב לבער

(2) ואם לאו בטל במיעוטו

b) סיפא

i) וכן לענין טומאה

(1) אם מקפיד עליו חוצץ

(2) ואם אינו מקפיד עליו הרי הוא כעריבה

2) גמרא (as explained by רש"י)

a) Introduction

i) שאלה

(1) Assume

(a) there is עריבה in בצק חמץ

(b) And a שרץ touches the בצק

(2) Does this count the same as if the

(a) עריבה touched the שרץ

(b) so that the עריבה is טמאה

ii) תשובה

(1) the עריבה is not טמאה if

(2) the בצק is חשוב

(a) either as an איסור

(i) because it's בפסח חמץ

1. we'll call this חשיבת איסור

(b) or because

(i) the owner is מקפיד on the בצק

1. We'll call this חשיבת הקפדה

b) Explanation of the משנה according to רב פפא

i) רישא

(1) Even the רישא of the משנה

- (a) Which refers to חיוב ביעור חמץ בפסח
 - (i) Really deals with whether the טמאה is עריבה
 - 1. on פסח
 - (ii) And addresses the issue by reference
 - 1. to whether there is a חיוב ביעור
- (2) so that
 - (a) where there is a חיוב ביעור
 - (i) because there is a כזית
 - 1. there is also no טומאה
 - 2. because there is
 - a. חשיבת איסור
 - (b) where there is no חיוב ביעור
 - (i) because there is no כזית
 - 1. there is טומאה
 - 2. because there is no
 - a. חשיבת איסור
 - (ii) But only if there is also no
 - 1. חשיבת הקפדה
 - (b) טיפא
 - (1) deals with whether the טמאה is עריבה
 - (a) on days that are not פסח
 - (b) "בשאר ימות השנה"
 - (2) even if there is a כזית
 - (a) whether the טמאה is עריבה
 - (i) depends on whether
 - 1. there is חשיבת הקפדה
 - (b) because there is no חשיבת איסור
 - (i) בשאר ימות השנה
- 3) מהרש"א
 - a) we could also have explained
 - i) that the טיפא deals with פסח
 - (1) And there is no חשיבת איסור
 - (2) Because the בצק

- (a) Is less than a כזית
- b) So that whether there is טומאה
 - i) Depends only on whether there is חשיבת הקפדה (1)

רש"י ד"ה כיצד

- 1) (רש"י as explained by משנה)
 - a) What do we do if an עיסה became טמא
 - i) Before it was baked on פסח
 - b) We can't wait to bake it until after פסח
 - i) Because it might become חמץ
 - c) We can't bake it on יו"ט
 - i) Because there is an איסור
 - ii) To bake on יו"ט
 - (1) What isn't fit for eating on יו"ט
 - iii) And חלת כהן is fit only for a כהן
 - (1) Who can't eat טמאה חלת כהן
 - d) we can't burn it or give to
 - i) לכלבים של כהן
 - (1) because
 - (2) אין שורפין קדשים ביו"ט
- 2) רע"ב
 - a) להאכילה לכלבים אי אפשר
 - b) שאין מבערין קדשים ביו"ט
- 3) ר"ן
 - a) לשורפה אי אפשר דאין שורפין קדשים ביו"ט
 - b) ולהאכילה לכלבים אי אפשר
 - i) דתרומה שהיא אוכל אדם
 - ii) אין מאכילין אותה לבהמה
 - iii) כל זמן שהיא ראוי' לאדם
- 4) ר"ן and רע"ב רש"י explains מהרש"ל
 - a) What רש"י and רע"ב mean is
 - i) that
 - (1) to give קדשים to כלבים on טוב יום
 - (2) Is the same as burning it (שריפתו וביעורו)
 - ii) And on יו"ט
 - (1) אסור לשרוף או לבער קדשים

- b) What ר"ן means is
 - i) That there is a separate איסור
 - (1) even on weekdays
 - (a) to feed to the animals of a כהן
 - (b) קדשים that is fit for consumption by people
- 5) מהרש"א
- a) רע"ב and רש"י agree with ר"ן
 - i) that the איסור applies only to יו"ט
 - ii) And there is no separate איסור
 - (1) to feed to the animals of a כהן
 - (2) קדשים that is fit for consumption by people
 - b) ר"ן points out that the קדשים are fit for people
 - i) only to explain
 - ii) why feeding the animals counts as שריפה
 - iii) and is therefore אסור on יו"ט

תד"ה עד שתאפה

1) משנה

a) קשיא

i) What do we do if an עיסה became טמא

(1) Before it was baked on פסח

ii) We can't bake on יו"ט

(1) What isn't fit for eating on יו"ט

2) (מהרש"א as explained by תוספות)

a) Introduction

i) In חוץ לארץ

(1) is only דרבנן תרומה

ii) That's why בחוץ לארץ

(1) תרומה

(a) even תרומה טמאה

(b) is only אסור

(i) to a טמא

(ii) If the טומאה emerges from his body

1. In the case of a man this means principally that

2. He is טמא מחמת קרי

b) It follows that

i) Where an עיסה is נטמאת in חוץ לארץ

ii) It can be baked in פסח

(1) if a כהן קטן is available

(a) Because the חלה is fit for that כהן

(i) even without ברוב ביטול

3) ר"ן (as cited by מהרש"א)

a) קשיא

i) In חוץ לארץ

ii) Why not allow the חלה to be baked

(1) Even when there is only a כהן גדול

(2) Because the חלה would be fit for the כהן גדול

(3) If he is טובל לקריו

- (4) So that then there would be no
 (a) יוצא מגופו טומאה that's
- (5) חלה שנשמאת so that he could then eat
- b) תירוץ
- i) the fact is that
 (1) חלה while we're baking the
 (2) טובל לקריו he wasn't yet
- c) קשיא
- i) but why not say that it's fit for him
 ii) הואיל
 iii) טובל לגופו he could be
- d) תירוץ
- i) הואיל we don't say
 (1) במחוסר מעשה
 (2) Namely
 (a) הואיל Where the
 (b) is meaningful only if some action is taken
- 4) מהרש"ל
- a) קשיא
- i) why then does סמ"ג maintain that
 (1) עיסה מותר to bake the
 (2) כהן גדול on account of a
- b) תירוץ
- i) כהן גדול the סמ"ג refers to a
 ii) טובל לקריו who had already been
 iii) חלה is being baked at the time the

דף מו:

תד"ה הואיל אי בעי (הראשון) חלק א' וא"ד ורשב"א פירש

1) גמרא

a) קשיא

i) What do we do if an עיסה became טמא

(1) Before it was baked on פסח

ii) We can't wait to bake it until after פסח

(1) Because it might become חמץ

iii) We can't bake on יו"ט

(1) What isn't fit for eating on יו"ט

iv) And we can't burn it or give to

(1) לכלבים של כהן

(a) Because

(b) אין שורפין קדשים ביו"ט

b) ר' יהושע

i) he should

(1) designate it as חלה

(2) and then wait until nightfall to bake it

ii) even if the עיסה becomes חמץ before nightfall

(1) there is no בל יראה ובל ימצא

(2) because once it's חלה

(3) it no longer counts as his property

iii) קשיא

(1) but why isn't he עובר on בל יראה

(2) because of הואיל

(a) namely

(i) his ability to restore the עיסה to his ownership

(ii) by revoking the designation as חלה

iv) תירוץ

(1) הואיל of ר' יהושע disagrees with the whole concept of

c) ר' אליעזר

i) He should not take the approach of ר' יהושע

- ii) Because if he designates it as חלה
 - (1) it would still count as his own property
 - (a) because we do say הואיל
 - (2) so that if he leaves it unbaked to nightfall
 - (a) there would be בל יראה ובל ימצא
 - iii) so we tell him
 - (1) not to designate it as חלה
 - (2) and instead to bake it while it's still חולין
 - (3) and fit for a person who isn't a כהן
 - iv) קשיא
 - (1) but how is the בצק fit for a non-כהן
 - (a) when one of the חלות from the בצק
 - (i) will have to be designated as חלה לכהן
 - (ii) who will not be able to eat it because it's נטמאת
 - v) תירוץ
 - (1) as explained by רמי בר חמא
 - (a) it's true that in the end
 - (i) he actually gives away a whole
 - 1. חלה to the כהן
 - (b) but הואיל he could instead have taken a small piece of חלה לכהן
 - (i) from each חלה that he bakes
 - (ii) in theory a non-כהן can eat from each חלה
 - (c) and that's why baking all the חלות is מותר
 - (2) as explained by רב פפא
 - (a) there is no need to rely on הואיל
 - (b) it's enough to rely on the fact that
 - (i) as he bakes each חלה
 - (ii) that particular חלה is fit for him
 - (iii) because he need not give
 - 1. that particular חלה
 - 2. to the כהן
- 2) רש"י
- a) קשיא

- i) you just said that ר' יהושע disagrees with ר' אליעזר
 - (1) because ר' אליעזר says that
 - (a) He's liable for בל יראה ובל ימצא
 - (i) חלת כהן
 - (b) Because it counts as his property
 - (i) הואיל
 - (ii) שם חלה he can revoke
 - ii) Once ר' אליעזר says הואיל
 - (1) Why not allow him to designate one עיסה as חלת כהן
 - (2) And allow him to bake it
 - (3) On the ground of הואיל
 - (a) That it would be fit for him
 - (i) Were he to revoke the שם חלה
 - 1. And to return the עיסה to a דין חולין
 - (ii) Because once it's חולין he can rely on
 - 1. רב פפא and רמי בר חמא
 - 2. who explain why ר' אליעזר
 - a. יו"ט permits חולין to be baked on
- b) תירוץ
 - i) we prefer an approach that doesn't rely on הואיל
- 3) (מהרש"א and מהרש"ל as explained by תוספות)
 - a) קשיא
 - i) but according to רמי בר חמא
 - ii) ר' אליעזר needs to rely on הואיל anyway
 - b) two תירוצים
 - i) First תירוץ
 - (1) שם חלה he could have revoked the הואיל
 - (2) Is an unusual הואיל
 - (a) הואיל דלא שכיח
 - (3) Because it's rare to revoke חלה
 - (4) So we apply it לחומרא
 - (a) ר' יהושע to invalidate the approach of
 - (b) And to say that he is עובר בבל יראה חלת כהן on

(5) But we don't apply it להתיר

(a) To permit baking on יו"ט of חלת כהן שנטמאת

ii) Second תירוץ

(1) Although הואיל להתיר רמי בר חמא relies on one

(2) He would not be מתיר in this case

(3) Where הואיל needs to be applied twice

(a) First to undo the שם הלה

(b) Second to permit the baking of חולין

תד"ה הואיל אי בעי (הראשון) חלק ב' בא"ד אם כן יפסלו בלינה

1) תוספות

- a) review the prior ד"ה that begins on page 14
- b) we noted there at page 16
 - i) that
 - (1) we don't say הואיל
 - (a) based on a possible changed situation
 - (2) where it's unlikely that this change will occur
 - ii) in short we don't say a
 - (1) הואיל דלא שכיח
- c) Here's proof that there is no הואיל דלא שכיח
 - i) See the גמרא at דף מז. at גמרא
 - (1) לחם הפנים for each שבת is typically baked on Friday
 - (2) but where יו"ט falls on Friday
 - (a) The לחם הפנים is baked on Thursday
 - (b) Because on יו"ט it's אסור to bake שבת לצורך שבת
 - ii) קשיא
 - (1) why not bake לחם הפנים on Friday יום טוב
 - (2) and rely on
 - (a) הואיל
 - (i) he can be פודה לחם הפנים
 - (ii) and eat it during יום טוב
 - iii) תירוץ
 - (1) must be that we don't say
 - (2) הואיל דלא שכיח
- d) קשיא
 - i) what's the proof
 - ii) maybe in truth we do say הואיל דלא שכיח
 - iii) but in the case of לחם הפנים
 - (1) there is no הואיל altogether
 - (2) because פדי' applies only
 - (a) until the לחם הפנים is considered מוקדש

- (3) And as soon as לחם הפנים is
 - (a) Baked בתנור של הקדש
 - (b) It attains קדושה
 - (c) And can no longer be נפדה

e) תירוץ

- i) don't become לחם הפנים
 - (1) מוקדש בתנור
- ii) Here's proof
 - (1) If they were מוקדש בתנור
 - (2) Then when יו"ט falls on Friday
 - (3) And לחם הפנים is baked on Thursday
 - (4) The לחם הפנים would have been
 - (a) נפסל בלינה on Thursday night

2) מהרש"א

- a) why not prove this more simply
 - i) if they were מוקדש בתנור
 - ii) then
 - (1) on a typical non-יו"ט Friday
 - (2) when לחם הפנים is baked on Friday
 - iii) They should be
 - (1) נפסל בלינה
 - (2) On Friday night

תד"ה הואיל ואי בעי (השני)

1) גמרא

a) קשיא

i) What do we do if an עיסה became טמא

(1) Before it was baked on פסח

ii) We can't wait to bake it until after פסח

(1) Because it might become חמץ

iii) We can't bake on יו"ט

(1) What isn't fit for eating on יו"ט

iv) And we can't burn it or give to

(1) לכלבים של כהן

(a) Because

(b) אין שורפין קדשים ביו"ט

b) ר' יהושע

i) he should

(1) designate it as חלה

(2) and then wait until nightfall to bake it

ii) even if the עיסה becomes חמץ before nightfall

(1) there is no בל יראה ובל ימצא

(2) because once it's חלה

(3) it no longer counts as his property

iii) קשיא

(1) but why isn't he עובר on בל יראה

(2) because of הואיל

(a) namely

(i) his ability to restore the עיסה to his ownership

(ii) by revoking the designation as חלה

iv) תירוץ

(1) הואיל ר' יהושע disagrees with the whole concept of

c) ר' אליעזר

i) He should not take the approach of ר' יהושע

ii) Because if he designates it as חלה

(1) it would still count as his own property

(a) because we do say הואיל

(2) so that if he leaves it unbaked to nightfall

(a) there would be בל יראה ובל ימצא

iii) so we tell him

(1) not to designate it as חלה

(2) and that he bake it while

(a) it's still חולין

(b) and still fit for a person who isn't a כהן

iv) קשיא

(1) but how is the בצק fit for a non-כהן

(a) when one of the חלות from the בצק

(i) will have to be designated as חלה לכהן

(ii) who will not be able to eat it because it's נטמאת

v) תירוץ

(1) as explained by רמי בר חמא

(a) it's true that in the end

(i) he actually gives away a whole

1. חלה to the כהן

(b) but הואיל he could have taken a small piece of חלה לכהן

(i) from each חלה that he bakes

(ii) in theory a non-כהן can eat from each חלה

(c) and that's why baking all the חלות is מותר

(2) as explained by רב פפא

(a) there is no need to rely on הואיל

(b) it's enough to rely on the fact that

(i) as he bakes each חלה

(ii) that particular חלה is fit for him

(iii) because he need not give

1. that particular חלה

2. to the כהן

2) רש"י

a) קשיא

- i) you just said that ר' יהושע disagrees with ר' אליעזר
- (1) because ר' אליעזר says that
- (a) He's liable for בל יראה ובל ימצא
- (i) For חלת כהן
- (b) Because it counts as his property
- (c) הואיל
- (d) he can revoke שם חלה
- ii) Once הואיל ר' אליעזר says
- (1) Why not allow him to designate one עיסה as חלת כהן
- (2) And allow him to bake it
- (3) On the ground of הואיל
- (a) That it would be fit for him
- (i) were he to revoke the שם חלה
1. And to return the עיסה to a דין חולין
- (ii) So that he could rely on
1. רב פפא and רמי בר חמא
2. who explain why ר' אליעזר
- a. permits יו"ט חולין to be baked on
- b) תוספות
- i) תירוץ
- (1) שם חלה he could have revoked the הואיל
- (a) Is an unusual
- (i) הואיל דלא שכיח
- (b) Because it's rare to revoke חלה
- (2) So we apply it לחומרא
- (a) To invalidate the approach of ר' יהושע
- (b) And to say that he is on עובר בבל יראה
- (3) But we don't apply it להתיר
- (a) To permit baking on יו"ט of שנטמאת חלת כהן
- 3) גמרא דף ה:
- a) There is no איסור of בל יראה לך for ממון גבוה
- b) Because
- i) שלך אי אתה רואה

- ii) אבל אתה רואה של אחרים ושל גבוה
- 4) גמרא דף לה.
 - a) ממון גבוה is מעשר שני ר' מאיר holds
 - b) used for מצה חיוב מצה needs to be privately owned
 - i) because the פסוק refers to מצתכם
 - c) so מצת מעשר שני
 - i) Can't be used to
 - ii) Be יוצא חיוב מצה
- 5) תוספות here
 - a) we just said that ר' אליעזר
 - b) for purposes of בל יראה ובל ימצא
 - c) considers a person to own an עיסה
 - i) that he has designated as חלת כהן
 - ii) הואיל he can revoke the designation
 - d) two קשיות
 - i) first קשיא
 - (1) For ר' אליעזר there should be
 - (2) הקדש for בל יראה
 - (3) because it ought to count as his property
 - (a) הואיל he can revoke the הקדש
 - ii) second קשיא
 - (1) For ר' אליעזר
 - (2) A person should be able to use מעשר שני
 - (3) For חיוב מצה
 - e) תירוץ
 - i) he can't revoke הקדש once the גזבר takes possession
 - f) קשיא
 - i) but he can still redeem
 - (1) the הקדש and מעשר שני
 - ii) so count it as his
 - (1) הואיל he could redeem it
 - g) (מהרש"א as explained by תירוץ)
 - i) no one would redeem from הקדש חמץ בפסח

- ii) note
 - (1) that this תירוץ applies only
 - (a) to the first קשיא
 - (b) from הקדש
 - (2) and not to the second קשיא
 - (a) from מצת מעשר שני
 - (b) Which by definition isn't חמץ
- 6) מהרש"א
 - a) קשיא
 - i) remember that
 - (1) in the prior תוספות we decided that
 - (2) we don't use a הואיל דלא שכיח
 - (3) for a היתר
 - ii) So why does תוספות ask
 - (1) That we ought to use הואיל
 - (2) To be מעשר שני with יוצא
 - b) תירוץ
 - i) תוספות understands that
 - (1) we can't use הואיל דלא שכיח to go ahead
 - (2) מצת מעשר שני לכתחלה to eat
 - ii) the issue is that
 - (1) בדיעבד
 - (2) if he already used מצת שני
 - (3) he should have been יוצא
 - (4) because of הואיל
 - c) קשיא
 - i) go back to where תוספות says
 - (1) we ought to say it's his property
 - (2) הואיל he can redeem it
 - ii) but for מעשר שני
 - (1) We must be talking about eating it in ירושלים
 - (2) And the מחיצות קולטות מאן דאמר who says
 - (3) Holds מעשר שני can't be redeemed

(a) Once it's in ירושלים

d) תירוץ

i) you're right

ii) this קשיא applies

(1) only to הקדש

(2) And not to מעשר שני

דף מז.

תד"ה נאכל לי"א יום

- 1) (מהרש"א as explained by תוספות)
 - a) if we expect that עדים לראש השנה will arrive on Thursday
 - i) will arrive on Thursday
 - b) we bake לחם הפנים on Wednesday
 - i) Because
 - (1) should the עדים arrive after מנחה on Thursday
 - (2) We consider both Thursday and Friday
 - (a) To be ראש השנה
 - c) קשיא
 - i) what happens to the לחם הפנים
 - (1) that was baked on Wednesday
 - ii) if
 - (1) in the end the עדים arrive before מנחה
 - (2) and Friday is חול
 - d) תירוץ
 - i) we bake new לחם הפנים on Friday
 - (1) the same as on any other non-ט"ו Friday
 - ii) and we redeem the לחם הפנים
 - (1) that was baked on Wednesday

תד"ה ומוקדשין

1) משנה

- a) יש חורש תלם אחד וחייבין עלי' משום שמונה לאוין
 - i) החורש בשור וחמור והן מוקדשין ביום טוב ונזיר

2) רש"י

- a) עובר על השור שהוא קדשי מזבח
 - i) משום לא תעבוד בבכור שורך וכו'
 - ii) וכל הקדשים כבכור
- b) ועל החמור שהוא קדשי בדק הבית
 - i) משום לאו דהזיד במעילה

3) מכות דף כב.

- a) קשיא
 - (1) To the eight listed לאוין
 - (a) That he can be עובר with one act
 - (2) Why not add this potential ninth לאו
 - (a) If he had made a שבועה not to do חרישה ביו"ט
 - (b) He would be עובר on דברו בל יחל דברו
 - (c) Once he's חורש

b) תירוך

- i) שאלה is subject to revocation by שבועה
- ii) we don't count לאוין that are subject to שאלה

c) קשיא

- i) but הקדש is subject to שאלה
- ii) and a לאו for הקדש is nevertheless counted

d) תירוך

- i) the הקדש is a בכור
- ii) and the קדושה of a בכור can't be revoked by שאלה

e) קשיא

- i) but you do count נזיר
- ii) although נזירות can be revoked by שאלה

4) תוספות

- a) רש"י to ר"י by קשיא

- i) Part 1
 - (1) How can רש"י say that
 - (a) חמור מוקדשין also refers to the חמור
 - (b) and that one of the eight לאוין
 - (i) Is מעילה for the חמור
 - (2) When we just established that
 - (a) We count only matters
 - (i) That aren't subject to שאלה
 - (b) And the only מוקדשין that count
 - (i) Is בכור for the שור
 - ii) Part 2
 - (1) ר"י continues with the following words:
 - (a) "ובחנם דחק דבשור גופי' מחייב משום מעילה"
 - (b) "אם הוא עולה וכו'"
- 5) מהרש"ל and מהרש"א take different approaches
- a) on the meaning of the words in **bold**
- 6) approach of מהרש"ל
- a) "ובחנם דחק דבשור גופי' מחייב משום מעילה"
 - i) "אם הוא עולה וכו'"
 - b) This means that
 - i) Since for whatever reason
 - (1) רש"י is not concerned that
 - (a) הקדש is listed
 - (b) even though it's subject to שאלה
 - ii) there is no need for רש"י
 - (1) to insist that the שור is a בכור
 - (2) because מעילה applies just as well
 - (a) To עולה or חטאת
 - c) מהרש"ל by קשיא on the approach of מהרש"א
 - i) קשיא
 - (1) רש"י never said that the שור is a בכור
 - (2) in fact רש"י said just the opposite
 - (a) That the איסור of לא תעבוד

(b) Applies to all קרבנות

(c) Not only בכור

7) Approach of מהרש"א

a) "ובחנם דחק דבשור גופי' מחייב משום מעילה

i) אם הוא עולה וכו'"

b) This means that

i) רש"י need not have had to assume

(1) that for the שור

(a) לא תעבוד חייב for

(2) and that the חמור was הקדש

(a) and it's for the חמור

(b) that there is a לא of הזיד במעילה

ii) He could have said that for the

(1) שור itself

(2) he's חייב both for

(a) לא תעבוד

(i) and

(b) הזיד במעילה

8) Return to the קשיא of the ר"י that we discussed earlier

a) קשיא

i) How can רש"י say that

(1) חמור also refers to the מוקדשין

(2) and that one of the eight לאוין

(a) Is מעילה for the חמור

ii) When we just established that

(1) We count only matters

(a) That aren't subject to שאלה

(2) And the only מוקדשין that count

(a) Is בכור for the שור

b) ר"י by תירוץ

i) It must be that the משנה

(1) Doesn't count מעילה

ii) Because the משנה counts only

- (1) לאוין that he's
 (a) עובר בחרישה כל דהו
- iii) Whereas to be עובר on מעילה
 (1) Requires at least a פרוטה שוה
- 9) מהרש"א and מהרש"ל
 a) קשיא
 i) why didn't ר"י say more simply
 (1) that it must be that the משנה
 (a) Doesn't count מעילה
 (2) Because the משנה counts only
 (a) לאוין that aren't subject to שאלה
 ii) after all
 (1) the קשיא of ר"י to ר"י
 (2) was that ר"י
 (a) should not have counted מעילה
 (b) because it's subject to שאלה
- b) מהרש"ל by תירוץ
 i) It must be
 (1) that מעילה isn't counted as a potential לאו
 (2) For some reason
 (a) other than
 (b) That מעילה is subject to שאלה
 ii) Because otherwise
 (1) When the גמרא asked
 (a) "שבועה for כל יחל Why not count"
 (b) And the גמרא didn't yet know
 (i) That we don't count
 (ii) לאוין that are subject to שאלה
 (c) why didn't the גמרא also ask
 (i) "הזיד במעילה Why not count"
- c) מהרש"א by תירוץ
 i) It must be
 (1) that מעילה isn't counted as a potential לאו

- (2) For some reason other than
- (3) That מעילה is subject to שאלה

ii) Because

- (1) At the end of the סוגיא in מכות
- (2) The גמרא proves
 - (a) that we do count לאוין that are subject to שאלה
 - (b) because
 - (i) נזיר is counted
 - (ii) and נזיר is subject to שאלה

iii) קשיא

- (1) so why does תוספות complain that
 - (a) מעילה רש"י should not have counted
 - (b) because מעילה is subject to שאלה

iv) תירוץ

- (1) תוספות asks only
 - (a) that if מעילה is counted
 - (b) The גמרא should have proved
 - (i) From מעילה
 - (ii) And not only from נזיר
 - (c) That we count לאוין
 - (i) That are subject to שאלה

דף מז:

תד"ה כתישה ביו"ט מי שרי

1) משנה

- a) יש חורש תלם אחד וחייבין עלי' משום שמונה לאוין
 - i) החורש בשור וחמור והן מוקדשין ביום טוב ונוזר
- b) Two of the eight לאוין are
 - i) the כלאים of לאו
 - (1) From
 - (a) לא תחרוש בשור וחמור יחדיו
 - ii) And the יו"ט on חרישה of לאו
 - (1) potentially use the soil that he plows
 - (2) כיסוי הדם
- c) קשיא
 - i) if there is a concept of הואיל
 - ii) let him not be חייב for חרישה
 - iii) because he can
 - (1) potentially use the soil that he plows
 - (2) for כיסוי הדם
- d) תירוץ
 - i) the case involves אבנים that aren't fit for כיסוי הדם
- e) קשיא
 - i) but the אבנים can be made fit for כיסוי by כתישה
- f) תירוץ
 - i) וכתישה ביו"ט מי שרי
 - ii) since the case involves אבנים
 - (1) That can't be מיכתש on יו"ט
 - iii) it makes sense that he's חייב for חורש
 - iv) because stones aren't fit for כסוי
- g) קשיא
 - i) but
 - (1) כתישה כלאחר יד
 - (2) Is
 - (a) מותר ביו"ט

2) מהרש"א (as explained by תוספות)

- a) note that
 - i) when the גמרא asks
 - (1) וכתישה ביו"ט מי שרי (1)
 - ii) This is really not a קשיא
 - iii) But is really a תירוץ
 - iv) To explain
 - (1) That there is a חיוב for חורש
 - (2) Because the stones can't be
 - (a) Made fit for כיסוי
 - (b) By way of כתישה
- b) קשיא
 - i) go back to where you asked
 - (1) if there is a concept of הואיל
 - (2) let him not be חייב for חרישה
 - (3) because he can
 - (a) potentially use the soil that he plows
 - (b) for כיסוי הדם
 - ii) Presumably what you meant is that
 - (1) Since
 - (a) by way of הואיל
 - (i) we can treat the case as if
 - (ii) he needs עפר for כיסוי
 - (b) We ought to be מתיר the חרישה
 - (i) Based on דחי'
 - 1. by the עשה דכסוי
 - 2. of the תעשה of
 - a. מלאכה ביו"ט
 - iii) This raises two קשיות
 - (1) First קשיא
 - (a) If you apply the עשה דוחה לא תעשה approach
 - (b) Why do you assume that כתישה is אסור
 - (2) Second קשיא
 - (a) לא תעשה and עשה is both מלאכה ביו"ט

- (b) ואין עשה דוחה לא תעשה ועשה
- (i) So that even אסור should be חרישה בעפר
- c) תירוץ רשב"ם
 - i) Our סוגיא doesn't rely on עשה דוחה לא תעשה at all
 - ii) Instead
 - (1) once we say הואיל
 - (a) We treat the case as if he's חורש for עפר לכסוי
 - (2) And we then apply the פטור of
 - (a) מלאכה שאינה צריכה לגופה
 - (3) The same as
 - (a) חופר גומא ואינו צריך להפירה
 - (b) Where the מלאכה involves digging a hole
 - (i) And the object of his efforts isn't the hole at all
 - (ii) But the עפר that's produced as a by-product
 - iii) But this פטור can't apply to כתישה
 - (1) Where the מלאכה involves crushing stone to make עפר
 - (2) And the object of his efforts is the same
 - (a) That is, to obtain the עפר
 - iv) שטת רשב"ם to ר"י by קשיא
 - (1) If רשב"ם is right
 - (a) and we apply הואיל to חרישה
 - (b) and we then apply the פטור of
 - (i) מלאכה שאין צריכה לגופה
 - (2) There would never be a חיוב for חורש and similar מלאכות
 - (3) So it must be
 - (a) that the פטור of
 - (i) מלאכה שאין צריכה לגופה
 - (b) Applies only where either
 - (i) The הפירה is בבית where it's מקלקל, or
 - (ii) Where he's חורש someone else's property
 - 1. So that he himself gets no direct benefit
 - v) ר"י by קשיא on the קשיא
 - (1) when he's חורש in his own property

- (a) and because of הואיל we consider
- (b) that he's doing the חרישה to get עפר for כיסוי
- (2) we accept that the פטור of
 - (a) מלאכה שאינה צריכה לגופה
 - (b) Doesn't apply
- (3) But why isn't he פטור because it's
 - (a) מלאכה שאינה מתכוין
- vi) תירוץ
 - (1) because the resulting חפירה is certain
 - (2) so we have a דין of פסיק רישי' פסיק רישי'
 - (3) and the היתר of שאינו מתכוין doesn't apply
- d) תירוץ רבינו תם
 - i) In fact
 - (1) when the גמרא asked that
 - (a) There should be no חיוב for חרישה
 - (b) הואיל he could use the עפר for כיסוי
 - (2) the גמרא intended that the
 - (a) כסוי הדם of עשה
 - (b) Should prevail only over
 - (i) the תעשה of כלאים
 - 1. לא תחרוש בשור וחמור יחדיו
 - ii) קשיא
 - (1) what about the יו"ט of לא תעשה ועשה
 - iii) תירוץ
 - (1) The גמרא realized that חרישה
 - (a) Would be
 - (i) אסור מצד יו"ט
 - (ii) Because it's a
 - 1. לא תעשה ועשה
 - (2) the גמרא wanted to illustrate
 - (a) from the standpoint of
 - (i) להגדיל תורה ולהאדירה
 - (3) that were there no יו"ט

- (a) עשה דוחה לא תעשה הואיל
 - (i) relative to כלאים
- iv) קשיא
 - (1) if it's not יו"ט
 - (a) what difference does it make that
 - (b) he's חורש אבנים
 - (i) That require כתישה
- v) תירוץ
 - (1) in the end
 - (a) the גמרא returns to the actual case
 - (i) that involves יו"ט
 - (b) and points out that
 - (i) since the איסור יו"ט
 1. remains in place
 2. because עשה ולא תעשה is יו"ט
 - (ii) Even the איסור כלאים is not נדחה
 - (2) Now, although
 - (a) The גמרא points this out by
 - (i) Asking that כתישה should not
 1. Be מותר ביו"ט
 - (ii) It could have made the same point
 - (iii) by asking that even חרישה should not
 1. Be מותר ביו"ט
 - (b) But refers to כתישה instead
 - (i) For the same reason we said earlier
 1. להגדיל תורה ולהאדירה
 - (3) Note that neither מותר ביו"ט is כתישה nor חרישה
 - (a) Even
 - (i) if there is an actual
 1. דם צפור
 - (ii) that generates the עשה of
 1. כיסוי
 - (iii) And we aren't relying on הואיל

1. To generate the עשה

3) מהרש"א part 1

- a) refer back to the ר"י
 - i) שלא לצורך גופו who asked that
 - ii) should not result in a היתר for חרישה in the משנה
 - iii) because the היתר applies only in שדה חבירו
 - iv) and the משנה deals with his own שדה
- b) קשיא
 - i) why not say the משנה deals with
 - ii) חורש בשדה חבירו
- c) תירוץ
 - i) because we assume that the משנה
 - ii) prefers to describe a situation
 - iii) that has
 - (1) לאוין more
 - (2) Rather than less לאוין

4) מהרש"א Part 2

- a) refer back to the תירוץ of רבינו תם
- b) קשיא
 - i) once
 - (1) the גמרא asked
 - (a) וכתישה ביו"ט מי שרי
 - (2) And it realized
 - (3) That we're dealing ביו"ט
 - ii) And יו"ט consists of an עשה ולא תעשה
 - (1) That is not נדחה by an עשה
 - (a) Even for חרישה
 - iii) Why
 - (1) Does the גמרא ask
 - (a) That he ought not to be חייב for כתישה
 - (b) If he does כתישה כלאחר יד
 - (2) He ought in any case still be חייב
 - (a) For his initial חרישה

(b) That wasn't

(i) כלאחר יד

תד"ה שה ולא הבכור

- 1) גמרא
 - a) From the words in יחזקאל
 - i) "שה אחת"
 - b) we derive
 - i) שה ולא את הבכור
 - ii) אחת ולא את המעשר
- 2) רש"י
 - a) יחזקאל הנביא is teaching that
 - i) מעשר and בכור
 - ii) Can't be used for קרבן תמיד
- 3) תוספות
 - a) רש"י disagrees with ר"י
 - b) יחזקאל הנביא is teaching that
 - i) מעשר ובכור
 - ii) Can't be used for **שה דפסח**
 - c) ר"י adds the following words
 - i) "האי קרא משתעי בפסח דכתיב **בי' שה תמים**"
- 4) מהרש"ל and מהרש"א disagree on the meaning
 - a) of the words in **bold**
- 5) מהרש"ל
 - a) ר"י explains
 - i) how he derives from
 - (1) שה אחת
 - ii) that קרבן פסח
 - (1) Can't be brought from בכור
 - b) So ר"י says
 - i) בלשון נקיבה אחת is
 - ii) To teach that פסח
 - (1) Although it itself must be a זכר
 - (2) Can be brought only from חולין
 - (a) Similar to a נקיבה

- (b) That is always חולין until it was מקודשת
 - (c) Since
 - (i) Unlike a זכר
 - (ii) a נקיבה can never be a בכור
- 6) מהרש"א
- a) two קשיות on מהרש"ל
 - i) First קשיא
 - (1) The גמרא says outright
 - (2) that we're ממעט בכור
 - (a) from שה
 - (b) and not from אחת
 - ii) Second קשיא
 - (1) אחת never even mentions the word ר"י
 - b) so
 - i) מהרש"ל disagrees with מהרש"א
 - ii) and says that
 - (1) ר"י intends to prove
 - (a) that פסח יחזקאל deals with פסח
 - (b) Rather than תמיד
 - (2) And then to explain how we derive
 - (a) That
 - (i) בכור פסול לפסח
 - c) Proof that יחזקאל relates to פסח
 - i) The word שה is used
 - (1) In יחזקאל
 - (2) And for פסח
 - ii) But for תמיד
 - (1) only כבש is used
 - d) Proof that בכור פסול לפסח
 - i) The word שה is used
 - (1) In יחזקאל
 - (2) And for פסח
 - ii) For כבש שור ועז בכור only are used

דף מח.

רש"י ד"ה מלתא דקשיא לן

1) דף מו. starting at גמרא

a) קשיא

i) What do we do if an עיסה became טמא

(1) Before it was baked on פסח

ii) We can't wait to bake it until after פסח

(1) Because it might become חמץ

iii) We can't bake on יו"ט

(1) What isn't fit for eating on יו"ט

iv) And we can't burn it or give to

(1) לכלבים של כהן

(a) Because

(b) אין שורפין קדשים ביו"ט

b) ר' יהודה בן בתירה

i) He should place it בצונן

ii) So that it doesn't become חמץ before nightfall

c) ר' יהושע

i) he should

(1) designate it as חלה

(2) and then wait until nightfall to bake it

ii) even if the עיסה becomes חמץ before nightfall

(1) there is no בל יראה ובל ימצא

(2) because once it's חלה

(3) it no longer counts as his property

iii) קשיא

(1) but why isn't he עובר on בל יראה

(2) because of הואיל

(a) namely

(i) his ability to restore the עיסה to his ownership

(ii) by revoking the designation as חלה

iv) תירוץ

הואיל ר' יהושע (1) disagrees with the whole concept of

d) ר' אליעזר

i) He should not take the approach of ר' יהושע

ii) Because if he designates it as חלה

(1) it would still count as his own property

(2) so that if he leaves it unbaked to nightfall

(a) there would be בל יראה ובל ימצא

iii) so we tell him

(1) not to designate it as חלה

(2) and that he bake it while it's still חולין

(3) and still fit for a person who isn't a כהן

iv) קשיא

(1) but how is the כהן-בצק fit for a non-כהן

(a) when one of the חלות from the בצק

(i) will have to be designated as חלה לכהן

(ii) who will not be able to eat it because it's נטמאת

(2) so that on יו"ט

(a) he baked at least one חלה

(b) that's not fit to eat on יו"ט

v) תירוץ

(1) as explained by רמי בר חמא

(a) it's true that in the end

(i) he actually gives away a whole

1. כהן to the חלה

(b) but חלה לכהן he could have taken a small piece of הואיל

(i) from each חלה that he bakes

(ii) in theory a non-כהן can eat from each חלה

vi) and that's why baking all the חלות is מותר

2) גמרא

a) ר' זירא

i) keep in mind

(1) that ר' יהושע and ר' אליעזר disagree

(2) on whether there is בל יראה ובל ימצא for חלת כהן

ii) שאלה

- (1) we know that a ישראל has טובת הנאה in חלת כהן
- (2) because he can select the כהן who will receive the חלה
- (3) shall we say
 - (a) that both ר' אליעזר and ר' יהושע agree
 - (i) that טובת הנאה אינה ממון
 - (b) And that they disagree because
 - (i) ר' אליעזר says
 1. we say the חלת כהן still counts as his
 2. הואיל he can revoke its designation as חלה
 - (ii) ר' יהושע says there is no הואיל

iii) תשובה

- (1) no
- (2) הואיל ר' אליעזר also doesn't say
- (3) ר' אליעזר and ר' יהושע disagree only because
 - (a) ר' אליעזר says
 - (i) טובת הנאה ממון
 - (b) ר' יהושע says
 - (i) טובת הנאה אינה ממון

b) (רש"י as explained by ר' זירא to ר' ירמיה by קשיא)

- i) but once you say that הואיל ר' אליעזר doesn't say
 - (1) the protective approach of רמי בר חמא doesn't apply
- ii) so if he goes ahead and bakes the עיסה on טוב יום
 - (1) Since at least one loaf will not be fit for eating
 - (a) Because he will have to give one loaf to a כהן
 - (b) Who will not be able to eat it because it's טמא
- iii) He will be יו"ט on איסור מלאכה an עובר
- iv) So ר' אליעזר ought to direct him instead
 - (1) To let the עיסה become חמץ
 - (a) And so by inaction
 - (i) עובר בבל יראה
 - (2) Rather than to bake the עיסה
 - (a) And so by קום ועשה

- (b) Be עובר on
- (i) לא תעשה כל מלאכה ביו"ט
- c) ר' זירא by תירוץ
- i) A ברייתא says
- (1) ר' אליעזר asked ר' יהושע
- (a) "לדבריהן הרי הוא עובר משום לא תעשה כל מלאכה"
- ii) ר' אליעזר was silent and didn't respond
- iii) so we see that
- (1) הואיל ר' אליעזר doesn't say
- d) ר' זירא to ר' ירמי' by קשיא
- i) But how can you say that
- (1) ר' יהושע holds
- (a) טובת הנאה אינה ממון
- ii) what about this ברייתא
- (1) ר' יהושע asked ר' אליעזר
- (a) "לדבריהן הרי הוא עובר משום בל יראה ובל ימצא"
- (b) ר' יהושע was silent and didn't respond
- iii) so we see that
- (1) ר' יהושע holds
- (a) טובת הנאה ממון
- 3) מהרש"א
- a) קשיא
- i) רש"י just explained
- (1) הואיל ר' אליעזר doesn't hold that if
- (2) He logically ought to prefer
- (a) חמץ עיסה become To let the
- (i) And so by inaction
1. עובר בבל יראה Be
- (b) עיסה Rather than to bake the
- (i) קום ועשה be And so
- (ii) Be עובר on
1. לא תעשה כל מלאכה ביו"ט
- ii) So

- (1) when ר' יהושע asked ר' אליעזר
- (a) Why do you tell him to let the עיסה become חמץ
 - (b) He'll be
 - (i) עובר בבל יראה
- (2) Why didn't ר' יהושע respond
- (a) You're right that
 - (i) טובת הנאה ממון
 - (b) And he will be
 - (i) עובר בבל יראה
 - (c) But I still prefer
 - (i) To let the עיסה become חמץ
 - 1. And so by inaction
 - a. Be עובר בבל יראה
 - (ii) Rather than to bake the עיסה
 - 1. And so by way of
 - a. קום ועשה
 - i. Be עובר on
 - ii. לא תעשה כל מלאכה ביו"ט

b) תירוץ

- i) here's a new approach to ר' אליעזר
- ii) even ר' אליעזר would agree
 - (1) That we don't prefer to tell him
 - (i) To let the עיסה become חמץ
 - 1. And so by inaction
 - a. Be עובר בבל יראה
 - (ii) Rather than to bake the עיסה
 - 1. And so be קום ועשה
 - 2. Be עובר on
 - a. לא תעשה כל מלאכה ביו"ט

iii) קשיא

- (1) so why did ר' ירמיה' say that
 - (a) if ר' אליעזר holds
 - (i) טובת הנאה ממון

1. so that he's

a. עובר בבל יראה

(ii) And he doesn't hold הואיל

1. so that he can't bake the עיסה ביו"ט

(b) ר' אליעזר should have not permitted

(i) him to bake the עיסה

iv) תירוצ'ן

(1) ר' ירמ' didn't suggest that

(a) ר' אליעזר rule that

(i) he let the עיסה become חמץ

(2) what he suggested was

(a) that he place the

(i) עיסה בצונן

(b) As directed by ר' יהודה בן בתירה

(3) So that it not become חמץ

הדרן עלך אלו עוברין

ר"ח שבט תשס"ד